

יום	יום לחודש	יום משה	ליקוטי הלכות	ליקוטי מ"א	מסנה ברורה	חיי מוהר"ן	שולחן ערוך
שבת	כ"ב	מה	קיד	חזרה	מט-נ	מ"ז י"ז	
א	כ"ג	מה	קטו	עז	נא-נב	י"ח א'	
ב	כ"ד	מו	קטז	עז	נב-נד	ב' ג'	
ג	כ"ה	מו	קיו	עח	נה-נו	ד' א'	
ד	כ"ו	מו	קיה	עח	נו-נח	ב' ג'	
ה	כ"ז	מו	קיט	עט	נט-ס	ד' ה'	
ו	כ"ח	מה	קכ	חזרה	סא-סב	ו' ז'	

בקרני אהרן

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

394 | פרשת חיי שרה | כ"ב חשוון תשפ"ה

דבר המערכת

מבול האפיקורסות עליו העיד רבינו הקדוש שיטטוף חלילה את העולם בסוף הדורות סוער והולך, ובכל עת השטף גדל יותר. בתוככי פלטרין של מלך מתנהלת מלחמה עצומה נגד האמונה הקדושה, כאשר עוקרי התורה מבקשים לכבות את גחלת האמונה והתורה הקדושה. חרב הגיוס - שאינו כי אם אחד האמצעים לעקירת הדת - מונפת ביתר שאת בימים אלו, ה' יפר זממם ויבטל עצתם.

מלבד המחאות המחויבות נגד צוררי הדת, צריכים אנו לאחוז בכח העצום שבוודאי יצטח, הלא היא: התפילה ושפיכת הלב לפני השם יתברך. ככל שמדת הדין מתעצמת חלילה, כך צריכים אנו להתגבר ביתר שאת בחרב התפילה, שעומדת נגד הכל וממתקת הכל.

וכהוראתו הברורה של רבי נתן (בליקוטי הלכות, מתנה הגמ' - הלומד מפרשתנו את דרכי המלחמה בעת התגברות הדינים: "כל מה שרואה האדם שהדינים שהם בחינת התגברות היצר מתגבר עליו ביותר, הוא דייקא צריך להתגבר להרבות ולהפציר בתפילה ועתר יותר ויותר, כדי להמתיק ולבטל תוקף הדינים. ועל כן עיקר ההתבודדות שהוא בחינת שיחה בינו לבין קונו נאמר אצל יצחק ביותר, כמו שכתוב 'ויצא יצחק לשוח בשדה', כי עיקר השיחה וההתבודדות הוא להמתיק בחינת משפט והדין של יצחק".

הבה נחזור ונתבונן שוב: "עיקר הכלי זיון של איש הישראלי הוא התפילה, וכל המלחמות שצריך האדם לכבוש, הן מלחמת היצר הרע הן שארי מלחמות עם המונעים והחולקים, הכל על ידי תפילה" (ליקוטי עצות, תפילה ב). וגם אם לא נענינו בינתיים "ונדמה לו שהשם יתברך כמסתיר פנים ממנו, אל יטעה ח"ו שהשם יתברך אינו שומע תפילותיו ושיחותיו כלל, רק יאמין באמונה שלימה שהשם יתברך שומע ומאזין ומקשיב כל דיבור ודיבור של כל תפילה ותחינה ושיחה, ואין שום דיבור נאבד ח"ו, רק כל דיבור ודיבור עושה רושם למעלה מעט מעט ומעורר רחמיו יתברך בכל פעם".

העורכים

בהמות הייתי עמך

לבקש חיזוק שיניח את הדעת. אין לחפש תירוץ שיבאר ויפרש מהו הטוב הגנוז בכל זה. אלא פשוט לעצור את המחשבה, לא להרהר אחר השי"ת! יש כח ביד האדם להסיח דעתו ולא להקשות ולא להתבונן. בשעה זו עליו להיצמד להלכה הפסוקה ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" - כל מה שה' עושה הכל לטובה, מבלי לנסות ליישב, לפרש, לתרץ, לבאר, ולהבין. זו היתה דרכם של האבות ותמימותם, ודוקא מפני כך הם לא נכשלו, כי מי שמנסה להקשות, יהא גדול כפי שיהא, בוודאי יכשל חלילה בכך.

וכך מלמדנו רבי נתן (בליקוטי הלכות, קריאת התורה ו-יא) מהו כח שמירת המחשבה בעניני קדושה ואמונה: "עיקר תיקון המחשבה הוא על ידי הדעת, שיועד בבירור האמת שאין צריכין להרהר ח"ו ולחשוב מחשבות חוץ, ועל כן אין צריך להתחיל להיכנס בטוען ונטען כלל, וכמו שכתוב בספריו הקדושים שהעיקר לבלי להתחיל לחשוב כלל וכלל, ואי אפשר עם חכמה ותבונה לבטלם, כי אם על ידי הדעת שיועד סוף הדבר אחר כל החקירות והתבוננות שכן הוא האמת, ועל כן אין צריכין עוד לחשוב בזה כלל. וגם בעיקר האמונה הקדושה, העיקר הוא הדעת, שיועד האמת בלבד כי ה' הוא האלקים בלי שום חקירות כלל רק כפי מה שקיבלנו מאבותינו הקדושים שביירו לנו האמונה הקדושה ועל ידי זה אנו יודעים בידיעה ברורה כי ה' הוא האלקים". והוא מסיים שם (אות יב) את הלכה הפסוקה: "נמצא, שהעיקר הוא שמירת הדעת, שיועד אמיתות סוף הדבר, שעל ידי זה יכולים להציל את עצמנו מכל תוקף מצולות ים השוטפים על האדם ח"ו. שהעיקר להציל את עצמו הוא על ידי פנימיות הדעת, שיועד האמת כי ה' הוא האלקים ואסור לנו בתורתו להרהר, ועל ידי זה יודע לבלי להתחיל לחשוב כלל".

רק זה יכול לעמוד מול כל הבלבולים והקושיות העולות בלב על דרכי הנהגת השם יתברך. מי שמתחכם להתחיל להרהר ולרצות לנסות להבין מסתכן חלילה מאד. אסור לנו לכבד את הטרוניות והקושיות העולות על לבנו בעת מצוקה חלילה, חובתינו להשליכם ולא להתייחס אליהם כלל, אלא לומר בתוקף שעתה ישם יתברך מטיב אטנו. וכדבריו הברורים של רבי נתן (שם, נתיקין ה-*) "צריך להשליך שכלו וחכמתו ולהאמין כי ישרים דרכי ה' ומשפטיו, ובוודאי הוא צריך לעבור בזה העולם בעניינים אלו שהשם יתברך מתנהג עמו, בעשירות או בעניות, או בהתגברות התאוות והרעיונים וכו'. נמצא שעיקר התיקון ע"י תמימות. ואי אפשר לבאר לכל אחד כמה וכמה הוא צריך להשליך שכלו ולהמשיך את עצמו לתוך דרכי התמימות, שעי"ז הכל יכולים לעלות".

זה נשמע אולי כפחיתות כבוד שאנו משליכים שכלינו והולכים כנבערים, אבל לאמתו של דבר כבר גילה לנו רבינו הקדוש (שיחות הר"ן טו): "שהוא חכמה ומלאכה גדולה לעשות עצמו כבהמה, וכמו שאמרו חז"ל (חולין ה) על פסוק אדם ובהמה תושיע ה' - אלו בני אדם שערומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה, וכמו שאמר אסף ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך".

תמימות זו היא עיקר היהדות (ראה לקו"מ ח"ב יב), והיא הגורמת להיות עמו ולחלקו יתברך לטוב לנו לנצח.

הוא זקוק עתה לחיזוק עצום, חיזוק כזה שיתיישב על לבו היטב וימתיק את כל המרירות העצומה שמצטברת אצלו ממצבו הכאוב כל כך. כל היום הוא חושב על מר גורלו, ההסתבכויות הכספיות שגרמו לו לשקוע בחובות כבדים, החולאים שמייסרים אותו, בנוסף לכאבי הנפש מבני אדם רעים שמציקים לו. למה?! למה זה מגיע לו?! למה לא שפר חלקו ולא התמזל מזלו ובכל יום עליו להתמודד מול יסורים חדשים. הוא מצפה לחיזוק שיסביר ויבאיר לו קצת מה הולך כאן.

פרשתנו עוסקת גם היא בסנינותיו של אברהם אבינו. השם יתברך ניסהו בעשרה נסיונות עצומים האם יעמוד איתן באמונתו ותמימותו, בכח עמידתו השלימה סלל לנו דרך שגם אנו נזכה לאמונה תמה ברה וזכה, כי 'מעשה אבות סימן לבנים'.

אולם בכדי שנמשיך את כוחו וכח שאר האבות הקדושים, צריכים אנו להתעורר מעצמינו מעט ללכת בדרכם. רק כך יכולים אנו להתחבר לאור מופלא זה שהמשיכו בעולם. וכדבריו הבהירים של רבי נתן: "עיקר זכות האבות אברהם יצחק ויעקב הוא מה שכולם עסקו בהמשכת הדעת הקדושה להמשיכו לבניהם ולבני בניהם עד עולם להודיעם כי ה' הוא האלקים, אבל עיקר שלימות הדרך הקדושה הזה הוא שאנחנו מבני בניהם נמשיך עלינו דעתם הקדושה והנורא שהמשיכו, עד שתעורר מעצמינו להתקרב אליו יתברך, על ידי שכבר גילו שעדיין ה' אתנו כי מלא כל הארץ כבודו, כי עיקר זכות אבות אי אפשר להמשיך כי אם על ידי שאנו בעצמנו נתעורר על ידי דעתם הקדושה שהמשיכו עלינו, שאז דייקא ימשך עלינו זכותם הגדול" (ליקוטי הלכות, בציעת הפת ו-מא).

הדעת הקדושה הזה שהוא יסוד האמונה וההתחזקות שרחמי ה' מלאים בכל מקום ובכל מצב (ראה בהרחבה בלקו"מ ח"ב סי' ז) הוא הדעת אותו הנחיל לנו אברהם אבינו. אלו היו הנסיונות אותם עבר, כאשר החשיכו לו מן השמים בכל פעם ונסיוהו אם יהיה תמים ויאמין שגם בפעם הזאת הכל לטובה, והוא אכן עמד בכולם בגבורה איתנה ובאמונה בהירה ומופלאה.

אבל חז"ל לימדונו את סוד תמימותו של אברהם ושאר האבות, והיא שצריכה להיות נר לרגלנו בבואנו להתעורר מעצמינו להידיק בדעתם הקדושה שהמשיכו עלינו:

במסכת סנהדרין (קיא), מובא שהשם יתברך הוכיח את משה רבינו על שלא נהג כאברהם אבינו ושאר האבות ש"לא הרהרו אחר מדות". כדוגמה הזכירו שם את המסופר בפרשתנו: "אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, וכשביקש מקום לקבור את שרה לא מצא עד שקנה בד' מאות שקל כסף, ולא הרהר אחר מדות".

חז"ל מביעים את תמימות האבות בכל מה שאירע להם בכך ש"לא הרהרו אחר מדות". מה שיהא של הגדרה זו?! אלא שכאן אנו לומדים יסוד עצום במידת התמימות: **כאשר האדם מתנסה בכך שהשי"ת מסתיר את רחמנותו במידת הדין, עד שהלב מתעורר להקשות ולתמוה חלילה על דרכי ה' - אסור אז אפילו**

אין הסיבה גורמת אלא ההשגחה העליונה!

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים
שני חיי שרה

באחד ממכתביו כתב הגרי"מ שליט"א:

"ראיתי בספר 'ילקוט מעם לועז' שהקשה, מכיון שפרט הכתוב מאה שנה וגו' א"כ 'שני חיי שרה' לכאורה מיותר. ותיקן, שמכיון שמוצא 'למה נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, שמתה מאותו צער', לכן הוסיף הכתוב תיבות אלו, שלא תטעה לומר שה'סיבה' גורמת המיתה אלא שאלו היו, 'שני חיי שרה', היינו שהם היו השנים שלה ולא יותר, ולכן באה הסיבה להשלים את גזירת המקום, ולא שמפני הסיבה מתה, אלא מפני שהיתה צריכה למות בגזירת עליון - באה הסיבה.

וזה כלל גדול שאין הסיבה גורמת את הדבר, אלא שדבר השם והשגחתו הם גורמים את הסיבות, וכשנשון הזהר הק' על השי"ת: "עילת העילות וסיבת כל הסיבות".

וראיתי בספר חסד לאברהם (מעין ד' נהר ל' בסופו) תלמיד הרמ"ק, סבו של סבו של החיד"א, שהאבות היו יכולים לעלות בסערה השמימה, כי מעלתם היתה הרבה הרבה יותר מאליהו, ורק כדי לתקן את הדורות לכן הוכרחו להאסף כדרך כל הארץ, ומיתתם - חיים הם לנו, ואתם הדבקים בה' א' חיים כולכם היום" (אוסף מכתבים, מכתב סו).

הצדיק - שלימות החסרונות!

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים
שני חיי שרה

"תיקון כל הנפשות הוא ע"י הצדיק, ולולא זה הרי אנו כולנו מלאים חסרונות. וראיתי בכתבי האריז"ל על הפסוק 'ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים', שחיייה היו שלמים, היינו קומה שלימה מכל העשר ספירות. וזה 'מאה שנה' סוד הכתר, 'ועשרים שנה' סוד חכמה ובינה, 'ושבע שנים' הם סוד ז' התחתונות - חג"ת נה"ם. כי הצדיק חי חיים שלמים קדושים בלי שום חסרון, וכל תיקון הבעלי חסרונות הוא על ידו, ובפרט ע"י לימוד תורתו וסיפוריו וקיום עצותיו הקדושות" (אוסף מכתבים, מכתב עב).

להתחזק בתפילה לפנות ערב!

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב

"בעת שרואה ששאוה הולך להסתלק, שזהו בחינת בין הערבים, אז צריך להתגבר בתפילה ושיחה, בבחינת 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב'. וישפוך לבו כמים לפני השם בטרם יעבור יום, בבחינת אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. מכל שכן כשהאדם רואה שכבר עברו הרבה מימיו, ומכל שכן מי שעברו רוב ימיו, והיום מתחיל לערוב, כי לא ידע האדם את עתו וימינו כצל עובר, שצריך לקיים וזכור את בוראך וכו' עד אשר לא תחשך השמש והאור" (ליקוטי הלכות, תפילת המנחה ז, כה).

אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה!

שאלה:

אני חלש מאד בעבודת ה', ואני לא יודע מה אני חסר פה בעולם הזה, ומה אני מועיל להשם יתברך ולכלל ישראל בכך שאני נמצא כאן על פני כדור הארץ?

תשובה:

אח יקר!

לחלושי הכח נדמה שאין להם תפקיד מכריע בתיקון העולם, והם קטנים בעיניהם, וזה גורם להם שיתרשלו בעבודתם ולא יתאמצו להתגבר לעשות מה שביכולתם לעשות.

אך רבינו הק' מרבה לגלות לנו בגודל יקר ההתחזקות וההתאמצות של אלו הנפשות החלושות, ומכניס בלבם שכאשר הם יתחזקו ויתאמצו לעמוד בנסיון הקטנות, ולא יניחו את עצמם ליפול ברשת הקרירות והיאוש - יהיה להם חלק גדול מאד בתיקון העולם והבאת הגאולה.

והאמת היא, שעיקר המלחמה נטושה על אותם הנפשות החלושות, שמחמת חלישותם ונפילותיהם הרי הם נפלטים רח"ל מתוך הקיבוץ הקדוש, ורואים את עצמם כפסורים מלעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה' ככל שאר הכשרים והצדיקים. כי עיקר מלחמת עמלק הוא עם החלושי כח שבישראל שהיה הענג פולטן בבחינת 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריו' וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל. והצדיק הרועה האמתי בחינת משה לוחם בשבילים להצילם מבחינת קליפת עמלק וחילולתו ומדעותיהם הרעות, ולהכניסם ולאספם לתוך הקיבוץ הקדוש המקובצים בתוך הענני כבוד" (ליקוטי הלכות, נטילת ידים לסעודה ו, טז).

וכבר יודע מה שכתב רבינו בעת יסוריו הגדולים: "ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משיני הס"מ, על כל אלה עיניו לטש ושניו חרק עלי. ובכן אהובי אחי ורעי חזקו ואמצו ביראת ה' כל אחד ואחד לפי כוחו ובחינתו. ולא יהיה לריק יגיעי. ושימרו תורת משה עבד ה' כאשר לימדתי אתכם" (עלים לתרופה, מכתבי רביז"ל, ד).

ואין הכוונה בכל הנ"ל רק לאותם המוגדרים בכלליות כ'חלושי כח' הקטנים במעלה, אלא הכוונה היא לכל אחד מישראל שרוצה להתקרב להשם יתברך, אשר בהכרח שיעברו עליו כמה נסיונות וקשיים, ואז יכול הבע"ד להטעותו שיהיה נדמה לו כאילו עתה אין שום חשיבות לעבודתו. והאמת הוא, שאדרבא, עיקר חשיבות האדם נמדד לפי התחזקותו והתאמצותו בעתות נסיון וקטנות.

ובאמת, כלליות הנפשות שבדורותינו אלה, נחשבים - לעומת הצדיקים והכשרים שהיו משך כל הדורות - לחלושי כח וקטנים במעלה מאד. ואם כבר בזמן הגמרא אמרו האמוראים: "אם ראשונים בני מלאכים - אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים - אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים" (שבת קיב ע"ב) מה נאמר אנו אזובי הקיר?! הרי אפילו חמורים אין אנו נחשבים... ואם לא

די בקטנותו מצד עצמו, הרי שגם מכול הכפירות והתאוות הולך ומתגבר עד למאד, עד אשר באמת הפכנו כולנו ל'חגרים' שאין בכוחנו ללכת כראוי בתורה ותפילה ועבודת ה'.

אך כל זה - לא די שאין זה פוטר אותנו מלהתאמץ בעבודת ה', אלא אדרבא, עלינו לדעת ולזכור שכל עיני ישראל מכל הדורות נשואות אלינו שנגמור אנו את אשר החלו הם לעשות, ובהתחזקותנו והתאמצותנו לעשות מה שביכולתנו נביא לידי גמר את התיקון השלם וביטול הקליפות לגמרי.

והרי לך משל נפלא מאד ממוהרנ"ת על ענין זה, וכך איתא בספר 'זככי אור', חלק 'סיפורים נפלאים':

"שמעתי מאנשי שלומנו ששמעו מרבי אברהם ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל ששאלו אותו בענין הגאולה, אין יכול הדבר להיות שבזמן הדורות הקדומים וכמו בדור רבינו הקדוש לא בא הגאולה, ובדורות האחרונים אשר הולכים מטה מטה בא הגאולה?"

והסביר על פי משל, שהיה בעולם כרך גדול, וסביבה חומה בצורה וחזקה עד להפליא. וכל המלכים רצו לכבשה והניחו כל כוחותיהם, ותקוותם נשאר מעל, כי כל החיילים שלהם נפלו מהחיצים שזרקו משם. ואחר כך היה מלך אחד חכם מאד, שהלך סביב החומה והביט ונדמה בדעתו שכעת יקח כל הגיבורים מחיילותיו ויכו על החומה עד שיכבשה. ועשה כן ונפלו כל חיילותיו, ונשאר רק הוא לבדו. והלך סביב החומה לראות מה פעל שם, וראה בחכמתו שכעת (שכבר החומה מכפנים כולה זעזוע רק מבחוץ לא ניכר), אפילו בזקנים ובחולים וילדים יכבשה. ועשה כן, וקיבץ כל השאר נשים וילדים וחולים מה שנשאר לו, והלך וכבש והרס החומה כליל.

וכעת, מי כבש החומה?! אם האחרונים החלושים, הלא אפילו יעבדו בכל כוחותם אלף אלפים שנה לא היו עושים אפילו רושם, ורק הכח של הגיבורים הראשונים שזעזעו את החומה עד להריסה. ואם הראשונים, הלא לא כבשו, רק האחרונים גמרו וכבשו.

וכן הוא לענין הגאולה, שהראשונים כמו הצדיקי אמת ואנשיהם, כמו משה רבינו עליו השלום, רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום, האר"י הקדוש, הבעל שם טוב הקדוש, ורבינו הקדוש ושאר הצדיקים זרקו חצים להנחש להסטרטא אחרא הס"מ וסייעתו, וכבר זעזעו כל כך הסטרטא אחרא עד שאפילו יהיה מי שיהיה מדורות האחרונים, יוכלו לכבוש את הסטרטא אחרא ולגמור הבריור שיבוא הגאולה.

ובאמת זה המשל מועיל מאד לעבודת ה' בכל האופנים, בהתחזקות לענין עבודת ה', תפילה והתבודדות, ובענין שבירת תאוות ומידות, שאף על פי שזה כמה שנים ועשה מה שעשה ונדמה לו שעדיין לא פעל כלום, אף על פי כן יתחזק ויתחזק לעשות את שלו עד שיגמור. וכן בענין דרך ארץ כמו שאמרו חכמינו ז"ל שלשה דברים צריכין חיזוק וכו'. ודי לחכימא, כי המשל הנ"ל הוא לכל העניינים" (זככי אור, סיפורים נפלאים).

שקטורת ממתקת הדינים לגמרי, כמו שאמרו (זוהר חלק ג רכד, א) ולית דבטיל מותנא בעלמא כקטורת, דאיהו קשורא דדינא ברחמי, כך גם תפילת המנחה ממתקת הדינים שבאותה שעה, הרי שתפילת המנחה כקטורת מכוונת להגן מהדינים של מנחת ערב
באר משה חיי שרה עמוד תקלד לה-11

הוא שיכול להתמקד במדתו חסד לאברהם. (מהרה"ק רבי אריה לייביש ז"ל הראשון מאורז"ב)
באר משה חיי שרה עמוד תקלד לה-12
תפילת מנחה ממתקת הדינים כקטורת
תיכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב (תהילים קמא, ב). מה שהשוו קטורת לתפילת המנחה, הוא ללמדנו שכשם

שהובא בזוהר הקדוש (חלק ב' רלו, א) שרבעה כשראתה את יצחק, יראה מבחינתו "פחד יצחק", לפיכך שאלה "מי האיש הלזה", כלומר מי הוא שיכול להמתיק את מידת הגבורה שלו, ולכן הדגשה הלזה, שפירושו כעין זה לעומת זה, ועל כך ענה אלעזר "הוא אדוני" כלומר אברהם שהוא מידת החסד,

מידת "חסד" לאברהם ממתקת למידת "פחד" יצחק
ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדוני (בראשית כד, טו). תמוה למה אמרה הלזה ולא זה, וכן מפני מה ענה אלעזר הוא אדוני, והרי הוא בן אדוני וכו', ברם הכונה היא כמו

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכטנער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

פרשת חיי שרה

לקט ספרי"ם

אם יין של מצוה פוטר משקין

שלאחריו יהיה טפל לשתיה זו.

שיטת הקול אליהו שיין של קידוש פוטר רק משקין שבסעודה

וכדבריו פסק בשו"ת קול אליהו (לאב"ד אלכסנדריא במצרים עמיתו של החיד"א - ח"ב סי' ז) והוסיף, שגם יין של קידוש אינו פוטר שאר משקין רק אם סועד סעודת שבת תיכף לאחר קידוש, דכיון שאין קידוש אלא במקום סעודה ממילא נגרר גם המשקה של הסעודה אחר יין של קידוש. אבל מי שמקדש בשבת בבוקר ואינו נוטל ידיו מיד לסעודה, רק אוכל כזית פת הבאה בכיסנין ושותה איהו משקה, אין המשקים נפטרים בברכת היין של קידוש.

שיטת השולחן ערוך הרב שיין הבדלה פוטר

אמנם בשולחן ערוך הרב (שם סי"ד) כתב שיין של הבדלה כן פוטר שאר משקין, וכתב בזה הלשון: 'אפילו אינו קובע עצמו לשתות יין אלא שותה יין מעט לצורך מצוה כגון קידוש והבדלה ושותה משקין הרבה אחר כך נפטרים בברכת היין'. הרי דבריו ברור מללו שגם בברכת הגפן של הבדלה פוטר שאר משקין.

ולשיטתו נמצא סברא הפוכה מהבתי כהונה; שגם לשיטת שאין ברכת היין של הבדלה פוטר את היין שבתוך המזון, אף על פי כן פוטר שאר משקין שאינו בתוך המזון. והטעם, שיין שבתוך המזון הוא סוג שתייה אחרת מהיין שלפני המזון, דיון שלפני המזון נקרא 'בא לשתות' ויין שבתוך הסעודה נקרא 'בא לשרות' את המזון שבסעודה ונחשב כחלק מהסעודה, והיין שלפני הסעודה פוטר את היין שבתוך הסעודה רק מפני שטבעו לגרוור תאות המאכל ולכן הוא שיין גם כן לסעודה, אבל אם שותה לפני הסעודה לצורך מצוה בלבד ואינו שיין לסעודה אינו פוטר היין שבסעודה. אמנם שאר משקין ששותה שלא בשעת הסעודה ודאי יכול לפטור.

שיטת המשנה ברורה שד' כוסות פוטר

גם המשנה ברורה (סי' תעט שעה"צ סי"ד) כתב שמי ששותה שאר משקין בליל פסח בין הכוסות אין צריך לברך על היין שבתוך המזון, שהיין שלפני הסעודה פוטר את היין שבתוך הסעודה. וכתוב בשולחן ערוך שגם יין של קידוש אף שהוא שתייה של מצוה הרי זה פוטר את היין שבתוך הסעודה, ששיין לעיקר הסעודה, משום שאין קידוש אלא במקום סעודה, אבל מי שמבדיל על השולחן נחלקו הפוסקים אם זה פוטר את היין שבתוך הסעודה, (אם לא נטל ידיו קודם הבדלה), לפי שאין הבדלה שייכת לסעודה. ועל פי זה פסק המחבר דלכתחילה מי שלא נטל ידיו קודם הבדלה לסעודה יכיון שלא להוציא את היין שבתוך הסעודה, ובדיעבד ספק בריכות להקל.

הלכה כוס של הבדלה פוטר

ולפי זה יוצא לנו לדינא לדין שאנו נגרים אחר פסקי המשנה ברורה והשולחן ערוך הרב כי מי שמכין לשתות משקין אחר הבדלה אין לו לברך שהכל ובורא נפשות על המשקין, וצריך לברך 'על הגפן' לאחר שמייים לשתות שאר המשקין. וכל שכן בקידוש בשבת בבוקר שפוטר את שאר המשקים שותים אחר כך גם אם אין אוכלים תיכף הסעודה.

כוס של ברכת המזון

אך, עדיין יש לומר שהמשנה ברורה והשולחן ערוך הרב לא כתבו כן רק בקידוש ובהבדלה ובד' כוסות בליל פסח, אבל מי שמברך על

מים אמצעיים רשות או חובה

שאר הפוסקים שגם בזמן הזה שייך סכנה. והדרכי תשובה (סי' ק לב) מסיים; 'מידי ספיא לא נפקא, ויש להחמיר לכתחילה לרוחץ משום ספק סכנה, וכה ראייתו לרבנן קשיא שנהזרו לטויל ידיהם בין דגים לבשר, אך בענין רחיצת הפה מקילים דסגי בשתיית משקה ואכילת פת ביניהם'. ובשבט הלוי (ה"ו סי' קיא) כתב שמנהג המדקדקים להקפיד על זה, ובדוק ומנוסה שזה מועיל לרפואה. וכן היה נוהג הגר"י קנייבסקי ז"ל (ארח"ד ח"א עמו"ק) והגר"ח רבי לוי יצחק בענדער זלה"ה.

ובספר הקדוש דברי יואל (פר' וישלח עמו"ק עקד) מביא סיפור על צדיק אחד ממשפחת הישטח משה זי"ע"א שפעם אחת שכח בשגגה לטויל ידיו בין דגים לבשר, ובחן את עצמו וראה שבא לו דבר זה מחמת הרהור שהיה לו בכת ש"ץ שר"י, וקיבל על עצמו תשובה שיתלך תיכף מן העולם וכך הוה ננסתלק באותו מעמד. ומחמת סיפור זה נזהר ה"יטב לב זי"ע"א מאוד לטויל ידיו בין דגים לבשר.

הרה"ק מקומארנא בספר שלחן הטהור (סי' קעג סי' א) הוסיף שיש לזהר מאוד במים אמצעיים כי יש בהם סוד נפלא, וכתב שחובה לטויל הידים בין בשר לדגים אף שלא יחיה סכנה.

אך ידוע על הרבה צדיקים שלא נהגו לרוחץ הידים, הלא הם; הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע ואחריו תלמידו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע (מקור חיים אות רעח). והרה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע (אמרי קדוש עניינים אות פט), ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

מובא בחז"ל שיש סכנה של צרעת אם אוכלים בשר שנכתשלו עם דגים, ונחלקו הפוסקים האם הסכנה היא רק כשנכתשלו ביחד ונבלעו הטעמים מזה לזה, או שמחמת זה צריכים גם לרוחץ הידים בין אכילת בשר לדגים, משום השומן שעל הידים. ובשולחן ערוך (אור"ח סי' קעג ס"ב וי"ד סי' קטז ס"ג) מובא מחלוקת בזה המחבר מחמיר והרמ"א מקיל שאין צריך נטילת ידים רק יש לשתות ולאכול איזה דבר ביניהם.

כפי כללי הפסקו אנו פוסקים כשיטת הרמ"א. ובדרכי משה (שם אות ד) הביא בשם השערי דורא 'לא ראינו אפילו פרושים וצנועים נוהגים לטויל'. וכן פסק המשנה ברורה (שעה"צ סי' ק"ב) שאין צריך לטויל.

והמגן אברהם (סי' ק"א) הוסיף עוד דאפשר בדמנינו אין סכנה כל כך בבשר ודגים בדכמה דברים נשתנו הטבעים. וכן כתב החתם סופר (ש"ת י"ד סי' קא) שמטעם זה השמיט הרמב"ם ענין סכנת בשר ודגים דלפי עוצם חכמתו ידע והבין שנשתנו הטבעיים בענין זה. גם המהרש"ם (ש"ת ח"ד סי' קנד) העיד בשם חכם אחד שראה בספר הקנה שלאחר אף החמישי בטלה הסכנה של דגים עם בשר.

אמנם בספר נוהג כצאן יוסף (ערך סעודה אות א) כותב על דברי המגן אברהם: 'אדרבה אני אומר שנשתנו הטבעיות לגרעיותא, כי הטבע הולך וחסר, ולמה לנו להקל במה שנוכל לזהר'. וכן משמע מסתימת

כוס ברכת המזון שהיא סילוק סעודה, יתכן שמודים לסברת הבתי כהונה שאינו פוטר שאר משקים ששותה אחר כך.

וכך כתב הבתי כהונה שם, שאפילו אם נאמר שמי שקובע עצמו לשתות תיכף אחר הבדלה נפטר מברכת היין, אמנם מי שמברך ברכת המזון על הכוס ואחר כך שותה קפה וכדומה, לא שייך לומר שנפטר מברכת היין, ששתיית כוס ברכת המזון הוא סילוק לסעודה ואינה התחלה של קביעות חדשה.

אמנם הבאר היטב (סי' ט"ז) הביא בשם הגינת ורדים (ככל א"ס"א) שמה שנוהגים בסעודות גדולות שלאחר שמברכים ברכת המזון על כוס יין מגישים קאו"ע כדי לישב דעתו של אדם ממאכליו, אין לברך על אותה הקאו"ע. הרי דלשיטתו שגם כוס של ברכת המזון פוטר שאר משקין.

ודבר זה מצוי בהרבה בתים בלילות שבת חורפיים, שלאחר שגומרים הסעודה נשארים לישב סמוך לשולחן ומגישים מיני מגדנות ופירות להשלים מאה ברכות, וגם ממשיכים לשתות. דלשיטת הגינת ורדים מי שבירך על הכוס אין לו לברך על הגפן תיכף אחר שתיית הכוס, רק ימתין עד לאחר שיסיים לשתות שאר משקין, ואז יברך על הגפן. ואילו לשיטת הבתי כהונה צריך תיכף אחר ברכת המזון לברך על הגפן, ואחר כך יברך שהכל ובורא נפשות על המשקים.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' טז) מסיים בנדון זה 'כיון שדברי הבתי כהונה נשנה במחלוקת, וגם

הגאון רבי עקיבא איגר העתיק סברת הבתי כהונה, למעשה עלינו לחוש לחומרא זו'.

כוס של מילה

יש להסתפק אולי כוס של מצוה לכל השיטות אינו פוטר רק באופנים שיש איזה קביעות לשתייה, כמו יין של קידוש המקום סעודה, והבדלה על השולחן (ע"י ערוה"ס"ג), וכן ליל הסדר שיושבים בקביעות עד הסעודה, וכן בכוס ברכת המזון בליל שבת שנשארים על השולחן וקובעים להמשיך לשתות אחר הסעודה. אבל מי ששותה כוס של מצוה סתם ומכוין לשתות אחר כך בשר משקין אפשר שאין זה פוטר, שאין קשר בין ברכת הכוס לשתייה שלאחר כך.

וזה מצוי בבית מילה, שברגיל לאחר הברית מגישים לעקי"ך ובראנפ"ן, ויש להסתפק אם זה שנתכבד בברכות ורוצה לשתות בראנפ"ן, יש לו להמתין מלברך 'על הגפן' עד לאחר שתיית הבראנפ"ן, ולא יברך שהכל על הבראנפ"ן. או שיברך תיכף 'על הגפן' ואחר כך יברך 'שהכל' על הבראנפ"ן.

ומסתמית הפוסקים שלא חילקו בדבר משמע שגם זה פוטר, אבל למעשה נראה שבאופן זה טוב לכיון בשעת ברכת הגפן שמברך על כוס של מילה שאינו רוצה לפטור רק את היין ולא את שאר משקין שישתה אחר כך, ויברך תיכף אחר כך 'על הגפן', ואז אין חשש במה שמברך אחר כך שהכל על המשקין (ע"י שו"ע שם סי' שאין בזה חשש ברכה שאי"צ. בשגם דלשיטת הח"י אדם בלא"ה אינו פוטר אם אינו קובע כמבו' בביא"ה שם).

